De raaf *Corvus corax* in Nederland in 2025

Jaarverslag
van de
Ravenwerkgroep Nederland

Ravenwerkgroep Nederland
krrok

Colofon

© Ravenwerkgroep Nederland, februari 2026

Tekst en samenstelling:
Hans de Vos Burchart
Margriet Hartman

Contact:
Hans de Vos Burchart, voorzitter
ravenwerkgroep@ziggo.nl
www.ravenwerkgroep.nl

Fotografie:
Fotografen worden genoemd bij de foto's
Voorpagina: Marcel Boerenkamp

Citeren:
Vos Burchart, H. de & M. Hartman. 2026. De raaf Corvus corax in Nederland in 2025. Jaarverslag Ravenwerkgroep Nederland.

Inhoudsopgave

blz

1. Inleiding en methode
    - 1.1. inleiding ---------- 4
    - 1.2. Methode ---------- 5
    - 1.3. Het weer ---------- 7
2. Resultaten
    - 2.1. Ravennesten in Nederland ---------- 6
    - 2.2. Nestplaatsen ----------10
    - 2.3. Broedsucces ----------11
    - 2.4. Legbegin ----------15
    - 2.5. Jongen ----------16
    - 2.6. Geringde raven ----------17
    - 2.7. Terugmeldingen ----------18
3. Onderzoek en jongerengroepen
    - 3.1. Zenderen, raaf, wolf en voedsel ----------20
    - 3.2. Jongerengroepen ----------22
4. Voorlichting
    - 4.1. Lezingen ----------23
    - 4.2. Tentoonstelling ----------24
    - 4.3. Website 'Ravenwerkgroep Nederland' ----------24
    - 4.4. In de media ----------26
5. Dankwoord ----------27

Bijlagen
    - I Ravennesten in Nederland in 2025 ----------29
    - II Biometrie en ringgegevens van ravennesten in Nederland in 2025----34
    - III Terugmeldingen van geringde raven in Nederland in 2025 ----------39

1. Inleiding en methode

1.1 Inleiding

2025 gaat voor ons de boeken is als een goed ravenjaar. Het zonnige, droge jaar was niet alleen fijn voor waarnemers, maar blijkbaar ook voor raven. Wat beleefden we zoal: raven die bosbranden overleefden, extreem late nesten (of waren het extreem vroege?), heel veel jonge raven om te ringen. Nee, niet overal ging het goed, maar toch.. In dit dit rapport doen we verslag.
In dit eerste hoofdstuk gaan we in op methode en het weer. In het tweede hoofdstuk wordt uitgebreid ingegaan op de resultaten van het nestonderzoek. Daarna heel kort iets over onderzoek en jongerengroepen. In hoofdstuk 5 gaan we in op een ander belangrijk doel van onze werkgroep: voorlichting. Om daarna af te sluiten met een dankwoord.

Gigantisch groot nest in hoogspanningsmast: nee, geen nestelende ooievaars, maar extreem laat broedende raven bij Meppel, 3 december 2025

1.2. Methode

In voorgaande jaarverslagen zijn we al uitgebreid ingegaan op onze methode van werken. We hebben ervoor gekozen dit ook in dit rapport te herhalen. Is de methode bij je bekend, dan kan je dit overslaan.

Raven hebben (meestal) een groot broedterritorium, jonge raven leiden lang een zwervend bestaan en jonge koppels doen er in het algemeen lang over voor ze een territorium gevonden hebben en tot broeden overgaan. Daarom werken wij als werkgroep niet volgens de methode van het Broedvogel Monitoring Project (BMP), met de daar gebruikelijke broedcode notering en fusieafstand. Wij zoeken naar nesten volgens de methode van het Meetnet Nestkaarten van Sovon Vogelonderzoek Nederland. We zoeken een nest in een zo vroeg mogelijk stadium en bezoeken het nest regelmatig, afhankelijk van het broedstadium om de 14 dagen à een week. We blijven zo kort mogelijk bij het nest om de vogels niet te verstoren. Raven zijn immers vooral in de eifase erg verstoringsgevoelig. Na circa 4 weken jongenfase kan er naar het nest geklommen worden, de nodige biometrie afgenomen en de jongen geringd worden, liefst met een kleurring. Het uitvliegen van de jonge raven wordt gevolgd. Dit om het broedsucces vast te stellen.

Het broedsel van raven lijkt de laatste jaren vaker te mislukken en we willen proberen om een vinger achter de oorzaken te krijgen. Na het uitvliegen van de gekleurringde jongen is het de sport om ze te volgen. In dit verslag vind je de resultaten daarvan.

Nu is de praktijk altijd veel weerbarstiger dan de theorie. We weten dat dit jaar van de 154 bij ons bekende broedparen maar 56 nestkaarten in het systeem van Sovon Vogelonderzoek Nederland zijn ingevoerd (figuur 1). Vijf van deze nestkaarten bleken ook nog geen broedgevallen, maar mogelijke territoria. We willen er hier op wijzen dat het nestkaarten-project hier niet voor bedoeld is. Wij hebben zelf dit jaar voor het eerst de app AviNest gebruikt. Dat bleek het invoeren een stuk eenvoudiger te maken. Enige nadeel is, dat het lastig is overzicht te krijgen.

Helaas kunnen we de jaargegevens niet uit het landelijke systeem halen en moeten we terugvallen op onze Excel bestanden met de gemelde, vaak niet volledige, gegevens.

Figuur 1. *Overzicht Sovon-nestkaarten in 2025 resp. het jaarverloop van het aantal nestkaarten*

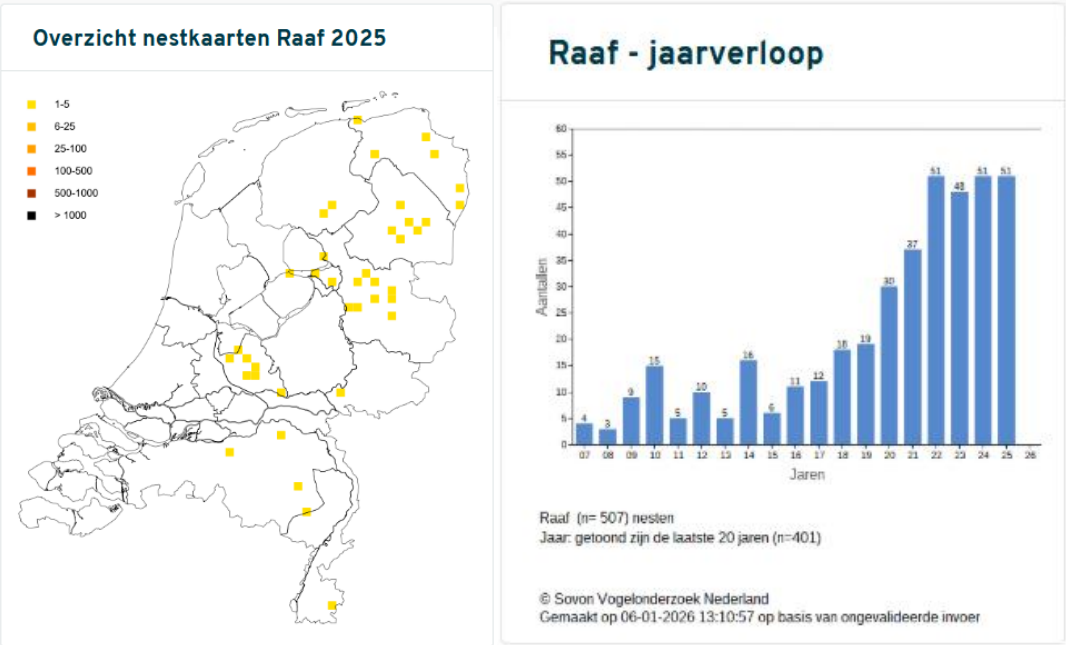

Bron: https://portal.sovon.nl/nestkaart/result/kaart

De gegevens komen uit verschillende bronnen. Van ringers en waarnemers door het hele land die daadwerkelijk een nest (in aanbouw) gevonden hebben. Soms zijn de broedende raven intensief gevolgd, soms niet. Waarneming.nl is ook een bron van gegevens, hiermee gaan we voorzichtig om. Een nest wordt alleen opgenomen als er een nestplaats gemeld wordt of als er in de periode april-mei pas uitgevlogen, bedelende jongen gemeld worden. Na mei is de kans immers groot dat de jongen uit een ander gebied komen. Soms wijken we hiervan af als we weten dat de dichtheid van broedterritoria in die regio laag is.
In dit verslag worden geen exacte locaties gegeven. We beperken ons tot (woon)plaatsen.

Limburg

Paul meldde zich dit jaar via de website ravenwerkgroep.nl.
Hij en medewaarnemers Jan en Peter vonden 2 nesten in de buurt van Baarlo, slechts op ca 3 km afstand van elkaar. Beide succesvol met minstens 7 uitgevlogen jongen. Een van de ouderraven draagt de kleurring J73, als jong geringd in 2021 in Oss.
We ontvingen een uitgebreid verslag, waarvoor dank!

Nest Baarlo en de 5 geringde jongen.

1.3. Het weer

Volgens het KNMI was het dit jaar - na 2022 - het zonnigste jaar sinds het begin van hun metingen van de zonnestraling. Maart verbrak records: droogste en zonnigste ooit gemeten.
In de lente en de zomer hadden we te maken met ernstige droogte, vooral in het zuidwesten.

In 2025 had het weer niet, zoals in 2022 met zijn stormen in het broedseizoen, veel invloed op het broedsucces van raven. Tenminste, geen negatieve.
Zelfs de bosbranden door de droogte leken de raven dit jaar niet te deren. Daarover meer in hoofdstuk 2.3.

Het weer in 2025

- December 2024: zeer zacht en somber
- Januari: vrij somber en nat met de normale temp.
- Februari: droog, aan de zonnige kant, normale temp.
- Maart: record droog en -zonnig en vrij zacht
- April: zeer warm, zeer zonnig en vrij droog
- Mei: vrij zacht, droog en zeer zonnig
- Juni: zeer warm, zeer zonnig en droog
- Juli: warm en iets aan de zonnige en droge kant
- Augustus: warm, zonnig en droog
- September: vrij warm, neerslag normaal, zonnig
- Oktober: zacht, zeer nat en somber

Bron: https://www.knmi.nl/nederland-nu/klimatologie/maand-en-seizoensoverzichten/ dd 6-1-2025

Gaasterland

19 maart meldt Gerhard via de mail:
Koppel raven in Gaasterland al een paar dagen zelfde plek in het bos. Een raaf met ringen. Kan ze niet lezen. De raven zitten bij hoge sparren bomen. Ze hebben veel praatjes
16 april: Ziet er goed uit
Maar 26 april: helaas nest leeg, Dank aan de klimmer

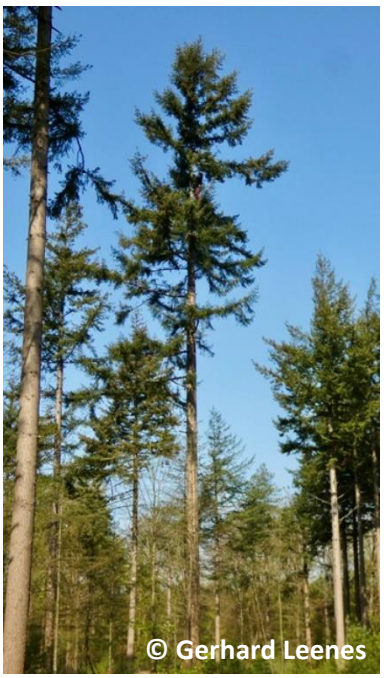

Het ravennest in Gaasterland; mislukt in jongen fase

2. Resultaten

2.1. Ravennesten in Nederland

Dit jaar zijn er 154 broedgevallen gevolgd. In bijlage I is een lijst opgenomen van alle gevolgde broedgevallen. We vonden weer meer broedsels dan voorgaande jaren (figuur 2). De stijgende trend is ten dele representatief voor de groei van de ravenpopulatie in Nederland (2-3% per jaar). Maar wordt ook voor een deel veroorzaakt door het zogenaamde waarnemerseffect: meer monitoren levert meer paren raven en broedgevallen op.

Figuur 2. *Aantal gevolgde broedgevallen in de periode 2008-2025*

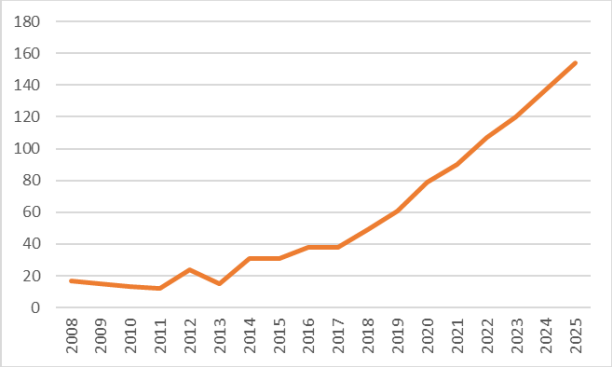

De groep waarnemers groeit nog steeds. Alleen in de Achterhoek, Twente en Zuid-Limburg hebben we nog het idee dat we broedgevallen missen door gebrek aan waarnemers.

Figuur 3*. Het aantal gevolgde ravennesten per provincie in de periode 2019-2025.*

Prov.	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Groningen	1	2	3	5	5	6	6
Friesland	3	3	3	4	3	10	7
Drenthe	7	9	11	17	16	16	21
Flevoland	2	5	8	9	9	8	9
Overijssel	4	8	10	14	16	15	22
Gelderland	10	19	21	20	29	42	36
Utrecht	10	7	10	11	11	11	13
Noord-Holland	5	4	5	6	5	3	6
Zuid-Holland	0	1	0	0	0	1	1
Zeeland	2	2	2	2	1	1	3
Noord-Brabant	5	8	11	12	15	16	19
Limburg	1	2	4	6	10	8	11
	50	**70**	**88**	**106**	**120**	**137**	**154**

Late broedgevallen

Wat schetst onze verbazing als op 13 november een medewerker van TenneT meldt dat ze een bezet ravennest gevonden hebben op een hoogspanningsmast bij Meppel, inclusief fotobewijs.
Tegelijkertijd kwamen er meldingen binnen van actieve raven op een mast bij Apeldoorn. Ook daar worden op 14 december met een drone foto's gemaakt van 4 jongen.
2 koppels die begin oktober begonnen met broeden!

Lees het hele verhaal op onze website 'Ravenwerkgroep.nl'

De vraag blijft: zijn het 1e -legsels, 2e-legsels of vervolglegsels?
In Meppel hebben we geen gegevens over een eerder broedsel aldaar, maar in Apeldoorn bracht een ravenpaar in het voorjaar al 4 jonge raven groot op hetzelfde nest. 2 broedsels in 1 jaar? Raven ruien tijdens het broeden. Twee keer ruien in één jaar kost toch veel te veel energie. Of was het een ander koppel dat broedde op hetzelfde nest?
We hebben nog veel te leren en onderzoeken!

Figuur 3 toont het verloop van het aantal ravennesten per provincie in de jaren 2029-2025.

In Groningen ging het dit jaar minder met de raven, wel evenveel gevonden nesten, maar het broedsucces was teleurstellend.
In Friesland gaat het best goed met de raven, al komt dat in de tabel niet goed tot uitdrukking. Er worden steeds noordelijker nesten gevonden. Bij het hogere aantal broedgevallen van vorig jaar was sprake van meerdere vervolgnesten. We registreren dan een mislukt nest én een vervolgnest. Het betreft dan 1 broedpaar.
In Drenthe worden steeds meer nesten in hoogspanningsmasten gevonden. Met dat ene extreem late (of vroege?) broedgeval als klapper.
Ravennesten zoeken op de Veluwe en Veluwezoom blijft lastig met die rondzwervende jongerengroepen.
In Flevoland, Utrecht en Noord-Holland lijkt het aantal broedparen constant. Maar waarom worden er nog steeds geen nesten gevonden langs de kust, ondanks dat er toch regelmatig raven gezien worden?
Dit geld ook voor Zuid-Holland. Gelukkig heeft daar wel weer een paar op de oude locatie bij Wassenaar gebroed.
In Zeeland was het dit jaar feest met 3 succesvolle nesten.
In Noord-Brabant hebben we de laatste jaren meer contact met waarnemers in het zuiden en westen. Er worden meer waarnemingen van territoriale- en broedparen gedaan. Er lijkt, naast een waarnemingseffect, zeker nog wel een groei gaande in het aantal broedparen.
In het noorden van Limburg krijgen we een steeds beter beeld. Jammer dat over de raven in het zuiden van Limburg nog zo weinig bekend is.

Het gevallen nest van Amerongen, stukjes van een eischaal nog te zien.

Ze stond erbij en keek ernaar.

Elk jaar is het weer spannend in Amerongen provincie Utrecht. Het ravenpaar daar bouwt het nest in douglassen. Ieder jaar opnieuw, want ieder jaar valt het nest weer uit de boom. Dit jaar leken ze minder actief op de oude locatie. Dat was zoeken voor waarnemer José.

Eindelijk op 10 maart vond ze het nest ca 900m van de oude locatie; weer in een douglas. Vanaf het pad goed te zien.
Euforie alom.

Maar … bij het weglopen een hoop kabaal. Zie ik daar nu wat naar beneden vallen? Weer terug. Maar van het pad geen nest meer te zien.
En jawel hoor, het nest lag onder de boom met een kapot ei ernaast. Hoe kan dat nou? Geen zuchtje wind. Was een ouderraaf aan de verkeerde kant van het nest geland?

Later vonden bosmedewerkers een ander nest 1,2 km weer terug richting oude locatie. Dat nest was gelukkig wel succesvol:

3 gezonde jongen; berekend legbegin 18 maart.

In een week een nieuw nest gebouwd.
Of .. was het wel hetzelfde broedpaar?

2.2. Nestplaatsen

Niet van alle gemelde broedgevallen wordt de nestplaats opgegeven, maar van de nestplaatsen waar dit wel gebeurd is zijn de gegevens in figuur 4 opgenomen. Vroeger was de Grove den topfavoriet bij de raven. In 2025 wordt ca eenderde van de nesten gevonden in hoogspanningsmasten (hsm).

Figuur 4. *Aantal resp. percentage bekende nestplekken per soort in periode 2021-2025.*

nestplek / aantal	2021	2022	2023	2024	2025	%	2021	2022	2023	2024	2025
Grove den	24	29	36	26	34		38	33	35	28	30
Douglas	14	22	20	19	22		22	25	20	21	19
naaldboom ov	5	6	6	7	9		8	7	6	8	8
loofboom	5	9	12	13	10		8	10	12	14	9
hsm	14	22	25	26	36		22	25	25	28	32
bebouwing	2	1	3	1	2		3	1	3	1	2
	64	89	102	92	113		100	100	100	100	100

Lelystad-ZW – nest in beuk met 2 jongen – 24 april

Marknesse – nest in hoogspanningsmast met 5 eieren - 25 maart dronebeeld

Drukke plekken

Verslag van boswachter Jarno:

En al snel bingo! Het nieuwe nest is gevonden!
Maar helaas niet op de grond van Staatsbosbeheer, maar in een berm van de gemeente récht boven de weg.

Ik vond de raven in Oosterhout en het Breda al bijzonder, maar dit slaat alles voor mij. Maar daar wen ik vast wel aan. De West-Brabantse raven lijken een voorkeur te hebben voor drukke plekken.

2.3. Broedsucces

2025 was een redelijk succesvol ravenjaar. 75% van alle gevonden broedgevallen was succesvol, 23% mislukt en van 3 gevallen was het resultaat onbekend. Figuur 5 geeft het aantal mislukte nesten in de loop van de jaren. 2022 was het jaar met de zware stormen in de broedperiode van de raaf. Vóór 2022 werden mislukte nesten nog niet standaard gemeld, dat geeft een wat vertekend beeld.

Figuur 5. *Aantal gevonden mislukte nesten van raaf in periode 2020-2025.*

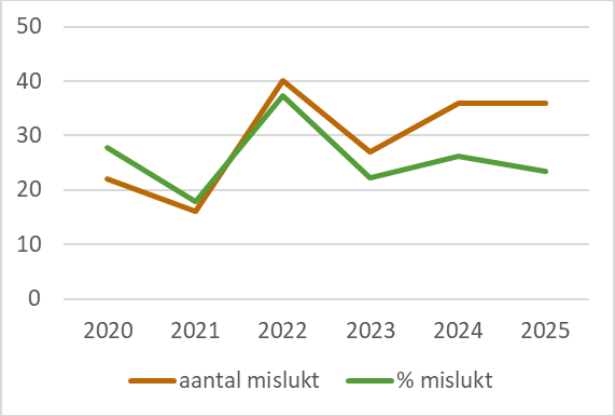

Het blijkt lastig om te achterhalen wat de oorzaak is van het mislukken van broedsels. Het weer zal dit jaar minder van invloed zijn geweest dan vorige jaren. Verstoring is dit jaar minder gemeld. Meer dan 75 nest-Jonge raven zijn door Erasmus MC onderzocht op zoönosen. Er zijn geen ziektes aangetroffen. Dan lijkt de hoofdoorzaak toch predatie te zijn.

Figuur 7. *Mislukte ravennesten in 2025 uitgesplitst naar opgegeven fase en oorzaak.*

fase	mislukt totaal aantal	opgegeven oorzaak				
		predatie	weer	ziek	slechte nestbouwers	onbekend
nest	3	0	0	0	0	3
ei	6	1	0	0	1	4
jongen	13	7	1	2	0	3
onbekend	14	0	0	0	0	14
	36	8	1	2	1	24

© Klaas Schepers (wn.nl)

Wat doet die ooievaar boven het ravennest? Orvelte, 14 april

Predator?

Klaas doet op waarneming.nl uitgebreid verslag van broedgeval Orvelte:

14 april
De raven zijn beide actief. Zo te zien had 1 van de ouder vogels lang op het nest gezeten.
Na het nest te hebben verlaten, eerst even flink ontlasten en daarna veel vleugelstrekken en poetsen.
De ooievaars trekken zich niet zoveel aan van de raven, maar de raven vonden het niet fijn dat een ooievaar boven het nest ging zitten.

Twee jaar terug dachten we nog dat broeden op een hoogspanningsmast succesvoller was dan in een boom. Predatie door boommarters is bij masten immers niet logisch. Toch laat figuur 7 zien dat de verschillen niet zo groot zijn als we dachten. Zouden roofvogels en in het bijzonder de oehoe er voor zorgen dat predatie van (raven)nesten in hoogspanningsmasten toeneemt?

Raaf verjaagt havik

Figuur 7. *Vergelijking broedsucces boom/bouwwerk is in periode 2021-2025. (van nesten waarvan de nestplek en broedresultaat bekend is)*

	nestplek totaal	boom	succesvol	%	hsm + gebouw	succesvol	%
2021	64	48	37	**77**	16	14	**88**
2022	89	66	37	**56**	23	16	**70**
2023	102	74	54	**73**	28	23	**82**
2024	90	65	49	**75**	25	16	**64**
2025	112	74	55	**74**	38	30	**79**

Eerder gaven we al aan dat het weer dit jaar geen oorzaak zal zijn geweest voor het mislukken van ravenbroedsels. Even waren we de daar wel bang voor. 2025 was immers een erg droog jaar en maart was zelfs het droogste en zonnigste ooit gemeten (zie H1.3). Nederland werd geteisterd door bosbranden. Bij twee ravennesten was het raak. Dit zijn de verhalen:

Loonse en Drunense Duinen

Het is begin april. Een bosbrand, juist op de plek waar al vele jaren achter elkaar een ravenpaar succesvol broedt. Natuurmonumenten en de roofvogelwerkgroep o.l.v. Kees sloegen alarm en hielden hun hart vast.
Op 7 april had de werkgroep met behulp van een stokcamera drie jonge raven in het nest vastgesteld.

7-4-25 drie jonge raven, +/- 4 weken oud, in nest LDD © Kees Kraneveld

Maar een paar dagen daarna op 12 april stond een stuk bos van 600 bij 700 meter in brand. Precies het territorium van het ravenkoppel. De krant deed verslag.

BRAND NATUURMONUMENTEN PROBEERT SCHADE OP TE MAKEN, BOSWACHTER HEEFT WEER HOOP

Lot ravenjongen onzeker

Hoe groot de natuurschade is van de grote brand in de Loonse en Drunense Duinen weet Natuurmonumenten nog niet. Wel is mogelijk een broedsel van de zeldzame raaf verloren gegaan.

Gert-Jan Buijs
Drunen/Waalwijk

„Je mag nog niet te dicht bij de brandplekken komen", waarschuwt Annette den Dulk, boswachter van Natuurmonumenten (rende foto). „Dat is ons door de brandweer op het hart gedrukt, vanwege de damp die er nog vanaf komt, die koolmonoxide kan bevatten."

Dat hier brand heeft gewoed, daar kun je niet omheen. Over een oppervlakte van 600 bij 700 meter is de bosbodem zwartgeblakend. Hetzelfde geldt voor pakweg de onderste meter van de boomstammen. „Het lijkt erop dat het vuur vrij snel door het bos is gerazd", concludeert Den Dulk. „De boomkronen zitten nog gewoon in het blad."

Of dit goed nieuws is valt nog niet te zeggen. In exact ditzelfde stuk bos – Plantfoon geheten – brandde het op 10 maart 2014 ook.

▲ Het verbrande deel is afgezet. Bezoekers mogen er niet komen. FOTO'S MARC BOLSIUS

◀ Dood hout blijft in het bos liggen.

zich verder verspreidde."

Brabants Dagblad, 12-4-25

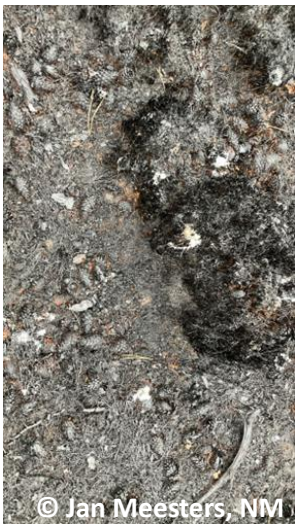

poepspetters onder het nest

Enkele dagen bleef de onzekerheid over het lot van het nest en de jonge raven bestaan. Het gebied was afgezet en mocht niet betreden worden door de werkgroep. Maar boswachter Jan kon wel een kijkje nemen. Tot zijn en onze verbazing was het ouderpaar luidruchtig aanwezig en……er waren verse poepspetters op en onder de nestboom wat er op duidde dat er nog jongen waren!

17-4-25 "uitzicht nestboom raven LDD" na brand

Op 17 april mocht de werkgroep ook weer het gebied in en gewapend met de stokcamera konden zij bevestigen dat de drie jongen het inderdaad overleeft hadden. Ook hiervan deed de krant verslag. De brand had niet de kronen van de grove dennen bereikt, waar ook het nest zich bevond. Toch moet de hitte enorm geweest zijn, de grond was nog warm half april. Ook de rook en as waren fors aanwezig.

Toch hebben de jongen deze ‘hel’ overleeft. Uiteraard hebben we afgezien van het ringen van deze jongen. Er was genoeg stress geweest.
Op 25 april wist de werkgroep te melden dat de jongen op uitvliegen stonden. Eind mei werd de familie raaf in volle gezondheid nog in de buurt waargenomen.
Een bijzonder verhaal wat maar weer eens aantoont hoe flexibel vogels, in dit geval raven, zijn en hoe groot de broedzorg is.

Brabants Dagblad, 23-4-25

17-4-25 de 3 jonge ‘overlevers’

25-4-25 de jongen op punt van uitvliegen

Ede

Ook in Ede nabij de Ginkelse Heide was het raak. De brand was begin april en hoewel de brand net tot aan de rand van het nestperceel waar de raven broedden was gekomen, stond de wind en daarmee veel rook richting ravennest.
Op 18 april werd naar het nest geklommen, niet goed wetend wat te verwachten. Het ouderpaar werd nog maar onregelmatig gezien en gehoord na de brand en ook het geval in de Loonse en Drunense Duinen maakte dat we twijfelden.
Gelukkig troffen we twee nog jonge jongen aan. Ze waren min of meer vlak voor de bosbrand geboren. Er werd nog niet geringd, wel is de biometrie afgenomen.
17 dagen later op 5 mei waren de jongen 30 dagen oud en zijn we teruggekomen om ze te ringen en opnieuw te wegen en de vleugel te meten. Door op twee verschillende momenten te meten weten we dat deze raafjes een vleugel(veer)groei van 10-11 mm per dag lieten zien en dat het gewicht met 36-37 gram per dag was toegenomen. Je mag spreken van een forse groei!

18-4-25 brand tot rand nestperceel

nestboom en klimmer Harry

jongen +/- 12 dagen oud, nog niet te ringen

2.4. Legbegin

Van de 50 nesten waarvan de jongen geringd zijn is het legbegin berekend. Figuur 8 geeft een overzicht van het legbegin in de periode 2021-2025.

De raven begonnen vroeg dit jaar. Het gemiddelde legbegin was 23 februari 3 dagen eerder dan voorgaande jaren.

De vroegste raven waren de Nederweerters. 9 april is één jong geringd, de andere 3 hadden het nest al verlaten. Het legbegin wordt geschat op 3 februari.
Hiermee is het record van de raven van Uden Noord-Brabant van 4 februari 2016 gebroken.

Nederweert: 20 april ca. 125 m. van nest, 4 gezonde jongen bij elkaar op één tak.

Figuur 8. *Datum legbegin in periode 2020-2025.*

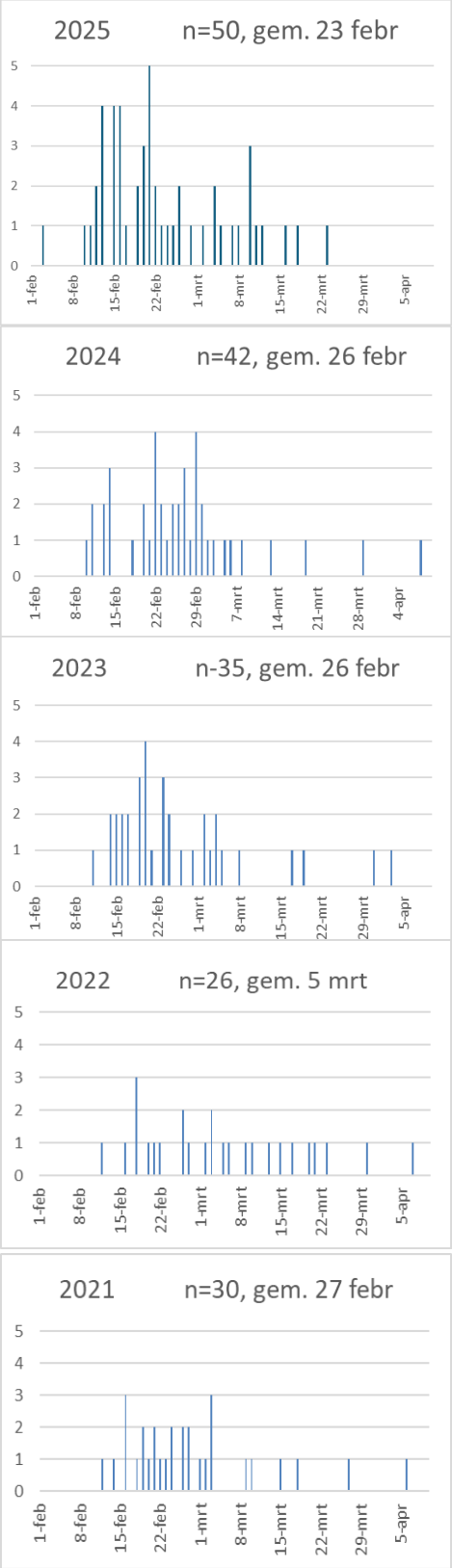

2.5. Jongen

In 2025 zijn er weer meer jonge raven geteld dan voorgaande jaren, nl 375 jongen bij de 154 gevolgde nesten (figuur 9). Dat is debet aan het hogere aantal gevonden nesten, maar vooral ook aan het aantal jongen per succesvol nest.

Veel nesten met 5 jongen dit jaar (figuur 10)! De 2 nesten met 6 jongen bevonden zich op hoogspanningsmasten in Flevoland.

De 6 jongen van Lelystad-O

Omdat alleen bij geringde nesten het aantal jongen exact te tellen is hebben we daarmee het gemiddeld aantal jongen per succesvol nest berekend: 3,72 jongen in 2025 (figuur 11).
Dit is aanzienlijk hoger dan het langjarig gemiddelde in Nederland (ca 3 jongen per succesvol nest).
Zo rond de jaren 2016 veroverden de raven nieuwe gebieden, zoals in Noord-Brabant. De nestgrootte lijkt te dalen als een gebied meer bevolkt raakt.

Figuur 9. *Minimaal aantal uitgevlogen jongen in de periode 2008-2025*

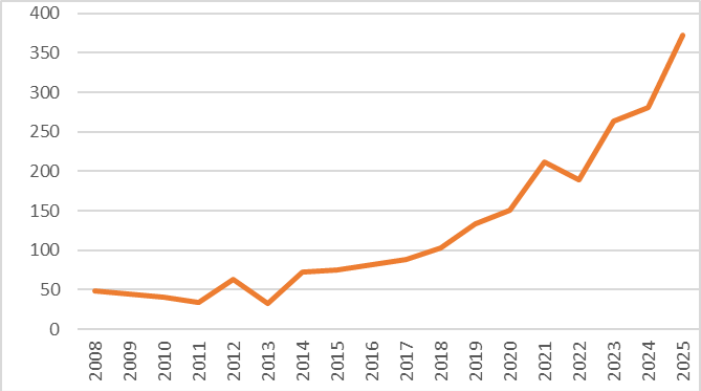

Figuur 10*. Grootte van de geringde nesten 2019-2025.*

Nest-			Aantal	keer			
grootte	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
1	3	1	3	7	4	5	2
2	3	6	5	4	7	8	6
3	3	6	8	6	8	7	11
4	8	5	6	6	9	14	10
5	1	6	6	3	7	5	19
6	1	1	2	0	1	3	2
Tot	19	25	30	26	36	42	50

Figuur 11. *Gemiddeld aantal uitgevlogen jongen per geringd nest in de periode 2013-2025.*

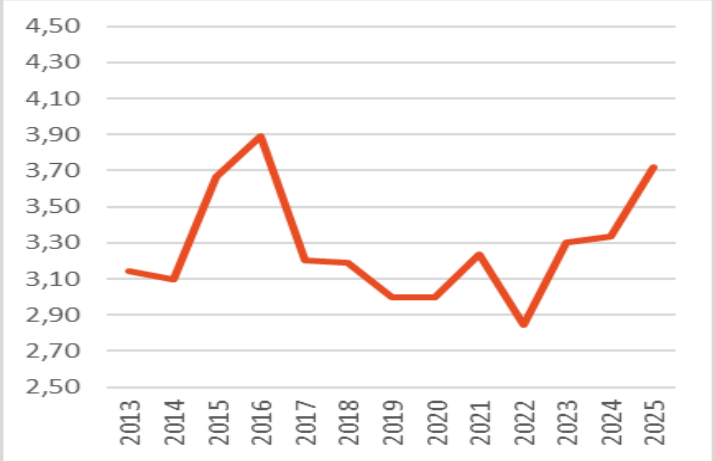

2.6. Geringde raven

In 2025 zijn bij 50 van de 154 gevolgde nesten de jongen geringd. Dat waren 186 jongen, ca 50% van alle getelde jongen. In bijlage 2 is een lijst hiervan opgenomen met de ringnummers en biometriegegevens per geringde jonge raaf.
Niet alle geringde jongen kregen een kleurring. Soms kan een ringer de kleurringen niet vinden of is ze vergeten. Of is er iets mis gegaan met de distributie via de post. Uiteindelijk hebben 176 nest-jonge raven een kleurring om gekregen.
In figuur 12 is te zien dat we in de periode 2008-2025 niet alleen steeds meer jongen tellen, maar ook meer jongen ringen. Het is ieder jaar in de maanden april/mei weer flink aanpoten voor de ringers.

Figuur 12. *Verhouding geringde/ niet geringde jongen de periode 2008-2025.*

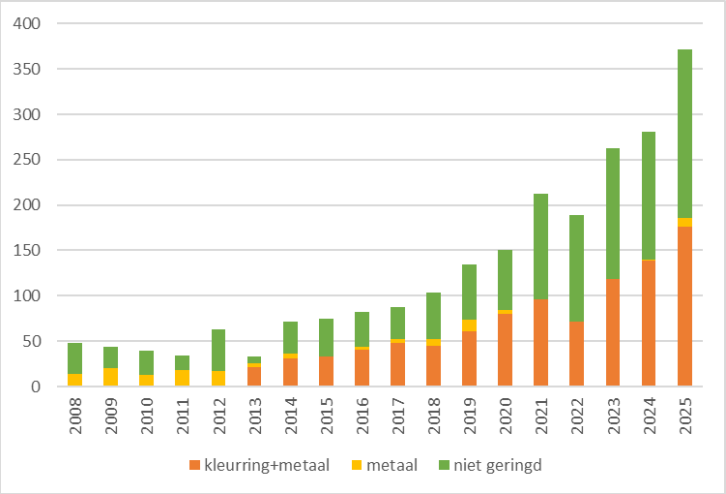

Gekleurringde jonge raven in Oosterhout

2.7. Terugmeldingen

Vanaf 2013 worden nest-jonge raven in Nederland gekleurringd. Tot en met 2025 zijn dat er 962. In die periode zijn er 734 terugmeldingen van kleurringen gedaan. Dit betreft 295 (30,6%) verschillende raven. Dit wil dus zeggen dat 1 op de 3 gekleurringde raven wordt teruggemeld. Een relatief hoog percentage. 36% (106) unieke teruggemelde raven is ouder dan 2kj en 64% (189) jonger. Een meerderheid dus nog jonge vogels. Dat is ook wel te verklaren doordat waarnemingen vaak gedaan worden bij foerageerplekken waar kadavers liggen of op vuilstortplaatsen. Plekken waar meerdere raven komen foerageren en vaak zijn dit groepen jongeren die daar te vinden zijn. Ook is de verhouding jonge-adulte raven in Nederland in het voordeel van de eerste.

Dit jaar (2025) waren er 121 terugmeldingen van 90 verschillende raven. 65 daarvan werden voor het eerst gemeld. In bijlage III is een lijst van deze 90 terugmeldingen opgenomen met het aantal keer dat er teruggemeld is, globaal waar en de maximale afstand van de geboorteplek. Figuur 13 geeft de leeftijd van de dit jaar teruggemelde raven. Drie van de oudere raven zijn teruggemeld in broedparen, daarover later meer. 11 van de raven van 4kj of ouder worden zeer regelmatig tussen de jongerengroepen op de stortplaats van Barneveld gezien. De 2 oudste (F36 en E81) worden al 7 jaar op de stortplaats gezien. Ze lijken er wel te wonen. De andere 'Barnevelders': L93 (6kj), H06, H25, H27 J05 J91 (5kj), J11, J33, K88 (4kj).

Figuur 13. *Leeftijd van de teruggemelde (unieke) raven in 2025.*

Leeftijd kj	Aantal raven teruggemeld
1	46
2	16
3	9
4	7
5	6
6	1
7	3
9	1
10	1
	90

Twee oudere raven werden dit jaar voor het eerst gemeld. Dit waren F80, in april 2022 in Zeeland geringd en als 4 kj oude vogel in Antwerpen België teruggemeld.
De tweede terugmelding was J23, geringd in april 2023 op de Noord-Veluwe. Deze 3kj vogel is in de buurt gebleven en werd in augustus 2025 op de Veluwezoom teruggemeld.

Naast F80 was er nog een terugmelding uit België. S70 werd in Eijs (Li) geringd in een nest van 5. Deze jongeling trok zuidwaarts en werd gespot in de zuidelijke Ardennen.

Raaf S07 geringd 2025 in Eijs (Li), in paar Wibrin-Houffalize (België). Foto: Bernard Jardon

Gekleurringde raaf in (broed)paar

In het jaarverslag van 2024 maakten we al melding van gekleurringde raven in (broed)paren. Dit jaar kwamen daar drie locaties bij. Te weten Baarlo (Li), Deurne (NB) en Lier (België). Totaal zijn 21 locaties bekend waar in het ravenpaar een gekleurringde ouder voorkomt. Niet altijd is de kleurring afgelezen. In onderstaande tabel zijn de 11 bij ons bekende gekleurringde oudervogels in broedparen opgenomen. Van deze 11 is het gelukt de kleurring af te lezen, waardoor de herkomst van deze vogel bekend is. Vanaf het jaar van waarneming in het broedpaar tot en met 2025 is aangegeven of het paar succesvol is geweest.
Wat opvalt is dat in de meeste gevallen het koppel met de gekleurringde ouder in het jaar van eerste waarneming succesvol is. Èn dat 10 van de 11 nog relatief jong zijn: tussen de 3-5 kj!! 3 van de gekleurringde raven-ouders waren zelfs maar 3kj (2 jaar!) oud. Met andere woorden raven zijn op reeds jonge leeftijd geslachtsrijp en succesvol in het broeden.

Figuur 14. Bekende broedparen met een gekleurringde ouder (Lft 1e kj = Leeftijd bij 1e waarneming in kj)

Ouder in broedpaar						Herkomst		
Kleur-ring	Plaats	Prov	Datum 1e waarneming bij nest	Lft 1e kj	Periode en broedsucces	Nestplaats	Nest-jaar	Nest-grootte
H71	Aldtsjerk	Fr	4-3-2024	4	2024-2025 (4; 4)	Lauwersoog	2021	2
F19	Gees	Dr	25-2-2021	4	2021-2025 (-; 3; 4; 3; -)	Drunen	2018	2
C07	Hooghalen	Dr	8-3-2019	4	2019-2025 (3; -; -; 3-; -; 2;≥1)	Vilsteren	2016	3
C94	Schoonloo	Dr	19-3-2019	3	2019-2025 (3; 1; 3; 4; -; 4; 4)	Nijeberkoop	2017	4
C28	Otterlo Z	Gld	18-4-2022	8	2022-2025 (3;1; 3; 3)	Bennekom	**2015**	4
E34	Amstelveen	NH	8-4-2019	3	2019-2025 (2; 4; 1; 1; -; -; 2*)	Hilversum-N	2017	3
F41	Diemen	NH	9-5-2021	3	2021-2025 (5; 2; 2; -; 5)	Hilversum-Z	2019	4
J91	Deurne	NB	10-5-2025	5	2025 (4)	Soestduinen	2021	4
E73	Escharen	NB	4-4-2021	4	2021-2025 (-; -; 4; 2;-)	Uden	2018	5
J73	Baarlo	Li	25-4-2025	5	2025 (3)	Oss	2021	4
F80	Lier	Belg	3-12-2025	4	?	Remmerswaal	2022	4

Ouderraaf E34 in het broedpaar van Amstelveen is een bijzonder geval. Van 2019 tot en met 2022 werd op deze locatie succesvol gebroed. In ’23 en ’24 niet, maar werd de gekleurringde oudervogel hier wel gezien.
Dit jaar is E34 hier niet gezien, maar wel werd er succesvol gebroed.

Wat schetst onze verbazing als E34 in gezelschap van een andere raaf gezien en gefotografeerd wordt in Wassenaar in de buurt van een nestlocatie daar. Op die locatie is een (in nestfase) mislukte broedpoging gedaan. Zou E34 nu een territoriaal (broed-) paar daar gevormd hebben? Door wie is ‘ie vervangen in het paar Amstelveen?

Raaf J73 geringd 2021 in Oss (NB), in broedpaar Baarlo (li)

C07 uit Hooghalen Drenthe gaat al even mee. Geboren in 2016 in Vilsteren Overijssel is ‘ie vanaf 2019 ‘op en af’ succesvol zover dat bij ons bekend is. Ook dit jaar werd ‘ie weer teruggemeld en gefotografeerd in Hooghalen. Het nest was succesvol. Er vloog minstens 1 jong uit.

Een van de nieuwe bekende broedparen met een gekleurringde ouder werd dit jaar in Baarlo vastgesteld. De Brabander uit Oss, J73, geboren in 2021, maakte de oversteek naar Limburg om daar succesvol te broeden en drie jongen groot te brengen. De nestboom was niet klimbaar dus z’n nakomelingen moeten het zonder ring stellen.

Een bijzondere broedlocatie raaf is de energiecentrale in Diemen Noord-Holland. F41, geboren in 2019 in Hilversum, is sinds 2021 bij ons bekend als onderdeel van het broedpaar. Raaf F41 was toen 3 kj oud. Bijna elk jaar is dit paar succesvol.
In goede samenwerking met de beheerder worden, onder strikte veiligheidsvoorwaarden, de jongen jaarlijks geringd.

Ouder F41 in de buurt van de nestlocatie

De 5 jongen van het nest 2025 ‘veilig’ geringd

3. Onderzoek en jongerengroepen

3.1. Zenderen, raaf, wolf en voedsel

Het zenderonderzoek met nest-jonge raven op De Veluwe is in 2025 gestopt. Dit gesubsidieerde project van ARK Rewilding, Wageningen Universiteit, Sovon en de Ravenwerkgroep Nederland werd in 2021 gestart.
In deze periode zijn 26 nest-jonge raven op verschillende locaties op de Veluwe van een GPS-zender voorzien. Eind 2025 waren nog 12 zenders actief. Uitval komt door de dood van de gezenderde vogel of niet meer functioneren/verliezen van de zender.
Naast het nog nauwkeuriger volgen van de verspreiding van raven (in vergelijk met het kleurringen en het terugmelden daarvan), het terreingebruik en foerageergedrag, was ook de relatie raaf-wolf een insteek van het onderzoek. Waarbij een vraag was: is de wolf meer aasleverancier dan aaseter?

Raaf en wolf

Er is al veel informatie over de relatie wolf en raaf bekend. Voedsel speelt daarin een belangrijke rol en maakt dat er een symbiotische (mutualisme) samenwerking is tussen beide diersoorten.
Daarbij hoort interactie en communicatie tussen de soorten. Speelde dit ook in Nederland, op De Veluwe?

Raven zijn meesters in het vinden van voedsel. Vaak zijn zij de eersten die bij een dood dier worden aangetroffen. Gedrag waarvan in dit onderzoek dankbaar gebruik is gemaakt. Indien een gezenderde raaf overdag wat langer op een plek verbleef, gingen bij het project betrokken studenten naar die plek. Niet zelden werd een verse wolvenprooi gevonden. De wolf als aasleverancier.
Door het plaatsen van wild-camera's bij wolvenprooien maar zeker ook op plekken waar wolven zich regelmatig ophielden en/of passeerden, werd gehoopt om op beeld meer te zien over de interactie, communicatie en samenwerking tussen beide soorten.
Naast het gezamenlijk zien van raven en wolven bij valwild, werd regelmatig waargenomen dat ('eenzame') wolven vergezeld werden door raven.
Daarbij werd de wolf soms 'aangespoord' door de raven om 'op jacht' te gaan.
In een filmpje konden we dit prachtig zien. De volgende foto is een still daarvan:
De wolf spot een damhert en staat deze op afstand te observeren. Op zeker moment komen er twee raven die de wolf 'een zetje geven' waarna deze achter het hert aangaat.

23-6-2025 2 raven 'pushen' wolf om een hert te achtervolgen (rood = 2 raven, geel = wolf, groen = hert).
Film: ARK Rewilding

Zenderdata

Uiteraard is er een grote hoeveelheid data via dit zenderproject beschikbaar gekomen. Verschillende studenten hebben hier projecten mee uitgevoerd.
Onder andere over voedselgebruik en de rol van het ouderpaar bij foerageergedrag van nest-jonge raven (Renee Doetsch, 2025).
Raven foerageren op kadavers (natuurlijk, eiwitrijk voedsel) maar ook bijvoorbeeld op vuilstortplaatsen (antropogeen, niet-eiwitrijk voedsel). Bekend is dat raven best regelmatig van dergelijke antropogene voedselbronnen gebruik maken. Een 'zekerheidje' wat betreft beschikbaarheid van voedsel. Juist in tijden dat voedsel schaars is zoals aangetoond in Noord-Amerika in de winter.
In het zenderonderzoek van raven werd gezien dat (gezenderde) nest-jonge raven vrij snel na uitvliegen zich naar de vuilstort begaven. In dit geval de grote vuilstort bij Barneveld. In de thesis van Doetsch werd nagegaan wat de rol van de oudervogels en 'collega' raven was op dit (foerageer) gedrag.

De grootste jonge raaf van Kootwijkerbroek is gezenderd 18-4-2025

In het onderzoek werd onderscheid gemaakt tussen de 'ouder-afhankelijke' en 'niet-ouder afhankelijke' periode van de gezenderde nest-jonge raven. Het idee was dat in de ouder-afhankelijke periode de gezenderde dieren meer de vuilstort zouden bezoeken. Dat zou dan inhouden dat in deze periode de jonge raven geleerd werd

door hun ouders waar een dergelijke bron van antropogeen ('permanent') voedsel zich bevond en waarmee ze dus hun voordeel konden doen, ook later.
Echter, er werd geen significant verschil gevonden in de bezoeken aan de vuilstort van de jonge raven tussen de ouder-afhankelijke en niet-ouder afhankelijke periode van hun nog jonge leven. Dus de ouders zijn niet van doorslaggevend belang bij het vinden van deze voedselplekken. Wat het onderzoek wel liet zien is dat de jonge raven van collega-jonge raven leerden wat betreft het vinden en benutten van voedselbronnen. Mogelijk een belangrijke rol van de jongeren groepen die raven vormen. Sociale interactie en communicatie onderling en het elkaar op de hoogte brengen van voedselplekken is in een dergelijke groep dus belangrijk.
Renee Doetsch, 2025. From nest to dump: Parental influence on anthropogenic foraging habits of the common raven; The role of parents in the anthropogenic diet preferences of ravens (Corvus corax) for a waste processing facility. BSc thesis Ecology 1259768, YBI85812, Supervisors: Lysanne Snijders and Chris Tyson, Chair group: Behavioural Ecology, December 2025

3.2. Jongerengroepen

Nog niet alle informatie die te genereren is uit de data van het zenderonderzoek is boven tafel gehaald. Meer onderzoek is daarvoor nodig. Bijvoorbeeld over foerageergebieden en slaapplaatsen: waar slapen de jongerengroepen en waarom, hoe ziet het biotoop er uit?

Over slaapplaatsen:
Zondag 6 april uitte boswachter Ruben, tijdens een radio-uitzending van Vroege Vogels, zijn zorgen over plastic in braakballen van raven op een slaapplaats op de Veluwezoom van Natuurmonumenten.

Later nodigde Ruben ons, de schrijvers van dit jaarrapport, uit om mee te helpen het plastic op te ruimen. Op de naastgelegen foto is de oogst te zien. De braakballen met kuilmais waren te vochtig en slap en hebben we laten liggen, maar in de andere braakballen vonden we:

haren van wildzwijn, hertachtige en das, botschilvers, resten van mais en andere zaden, vele verschillende soorten plastic en papier, stukjes metaal en stukjes glas!.

Uitzending Vara Vroege Vogels 6 april :
https://www.nporadio1.nl/nieuws/binnenland/0ea586a1-754f-4577-80f4-a0b7c2fc6cb4/zorgen-over-plastic-in-braakballen-van-raven

4. Voorlichting

Een van de belangrijkste doelstellingen van de Ravenwerkgroep Nederland is deze prachtige vogelsoort en z'n lotgevallen in Nederland te volgen en daarover te communiceren.
Dat gaat op verschillende manieren:

1. Het geven van lezingen
2. Een tentoonstelling die beschikbaar is voor organisaties zoals Natuureducatiecentra
3. Website 'Ravenwerkgroep Nederland'
4. Geven van interviews en (laten) schrijven en publiceren van informatie over de raaf in diverse lokale, regionale en landelijke nieuwsbladen alsmede meewerken aan items over raven op radio en tv

4.1. Lezingen

Ook dit jaar benaderden organisaties zoals Vogelwerkgroepen en regionale afdelingen van de IVN de Ravenwerkgroep Nederland met de vraag om de lezing 'De Raaf, mysterieus en bijzonder' te verzorgen. Heel fijn is dat nu naast Hans de Vos Burchart ook Annemarie Loof deze presentatie kan verzorgen op haar geheel eigen wijze. Een aantal keer deed ze dat met succes in het oosten van het land.

5-2-25 Annemarie Loof geeft presentatie Raaf voor IVN Aa en Hunze. *Hans de Vos Burchart tijdens presentatie.*

In 2025 werden 12 lezingen verzorgd:

05-02-2025 IVN Aa en Hunze, Gasselte
12-02-2025 VWG Alkmaar
24-02-2025 VWG N&M Vechtstreek, 'De Kern', Ommen
06-03-2025 Vogelwacht Limburg, 't Home, Geleen
27-03-2025 IVN Roermand e.o., De Groene Transformator, Roermond
09-04-2025 Natuurplaats Noordsche Veld
23-04-2025 IVN Midden-Drenthe
21-09-2025 Vogelfestival Flevoland, bezoekerscentrum Oostvaardersplassen, Lelystad
04-10-2025 Residence Souveraine, Soest
08-10-2025 Hoekschewaards Landschap, Nationaal Landschap Centrum, Numansdorp
29-10-2025 IVN Woerden, Brediuspark, Kempensingel 31, Woerden
12-11-2025 IVN Dronten, Zalencentrum Open Hof, De Zuid 2, Dronten

4.2. Tentoonstelling

Er zijn banners (met spotverlichting) die de basis van de tentoonstellingsmaterialen vormen. Daarnaast zijn er de nodige informatiebladen, foto's en een opgezette raaf en andere 'zwarte' vogels die geleverd kunnen worden. In 2025 vooral gebruikt bij de presentaties. Dit jaar is er geen plaatsing geweest in Natuureducatiecentra oid.

4.3. Website 'Ravenwerkgroep Nederland'

In 2025 is de website van de Ravenwerkgroep Nederland goed bezocht.
In onderstaande tabel zijn aantallen per week in 2025 vermeld van de:

1. weergaven (paginaweergaven) = het totale aantal keren dat pagina's zijn geladen
2. websessies = het aantal bezoeken aan de site, waarbij één sessie meerdere paginaweergaven kan bevatten
3. Unieke bezoekers

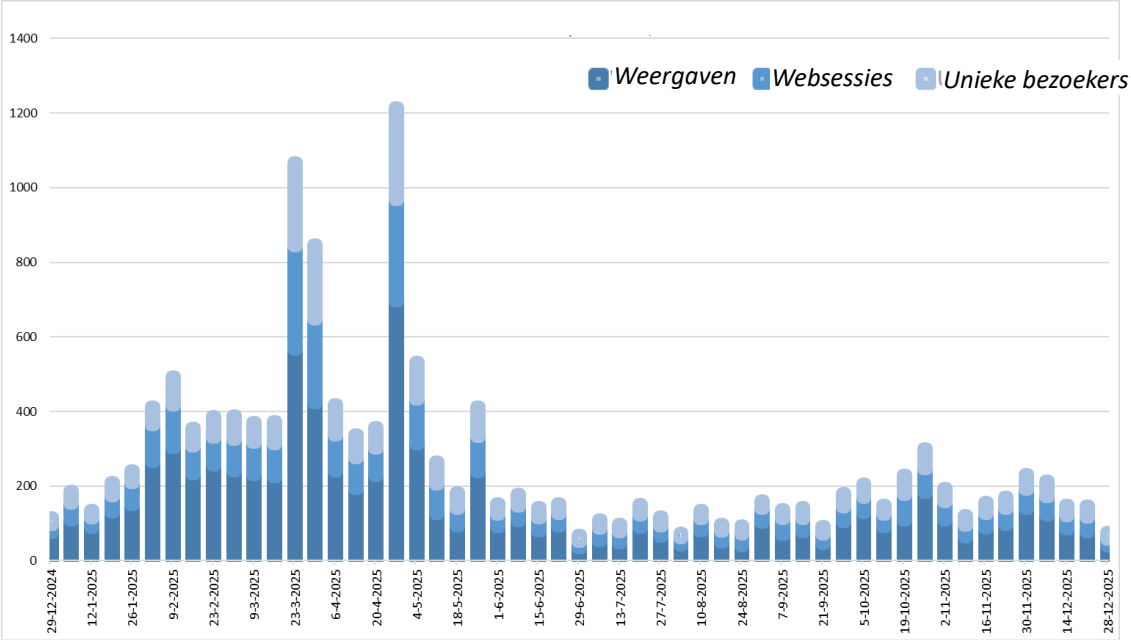

Website Ravenwerkgroep.nl: aantal weergaven, websessies en unieke bezoekers van 19-12-2024 tot 28-12 2025

Het aantal weergaven in 2025 is ongeveer gelijk aan het aantal in 2024, maar is er een groei van ongeveer 24% in websessies (in 2024 resp. 2025 waren dat 2677 resp. 3324)
Deze websessies zien we vooral in de periode februari-juni, overeenkomend met het broedseizoen van de raaf in Nederland. Pieken eind maart-beging april, de periode waarin er jongen zijn. Daarna eind april-begin mei, de periode dat de nest-jonge raven geringd worden.
Ook het aantal unieke bezoekers lag in 2025 24% hoger dan in 2024 (2024: 1781 en 2025: 2225). Kortom, elke maand zijn er nieuwe bezoekers die de website weten te vinden.

De meeste bezoekers van de website komen uit Nederland en België (zie onderstaand figuur en tabel). Maar ook uit andere Europese landen, Verenigde Staten en zelfs verre plekken als Rusland, China, Nieuw Zeeland, Thailand, Ecuador, Bonaire en Suriname komen bezoekers van de website. Het verbaast niet dat deze 'verre bezoekers' ook vaak unieke bezoekers zijn.
Het aantal unieke bezoekers uit Nederland en België (2135) is een prachtig aantal en groeit sterk.

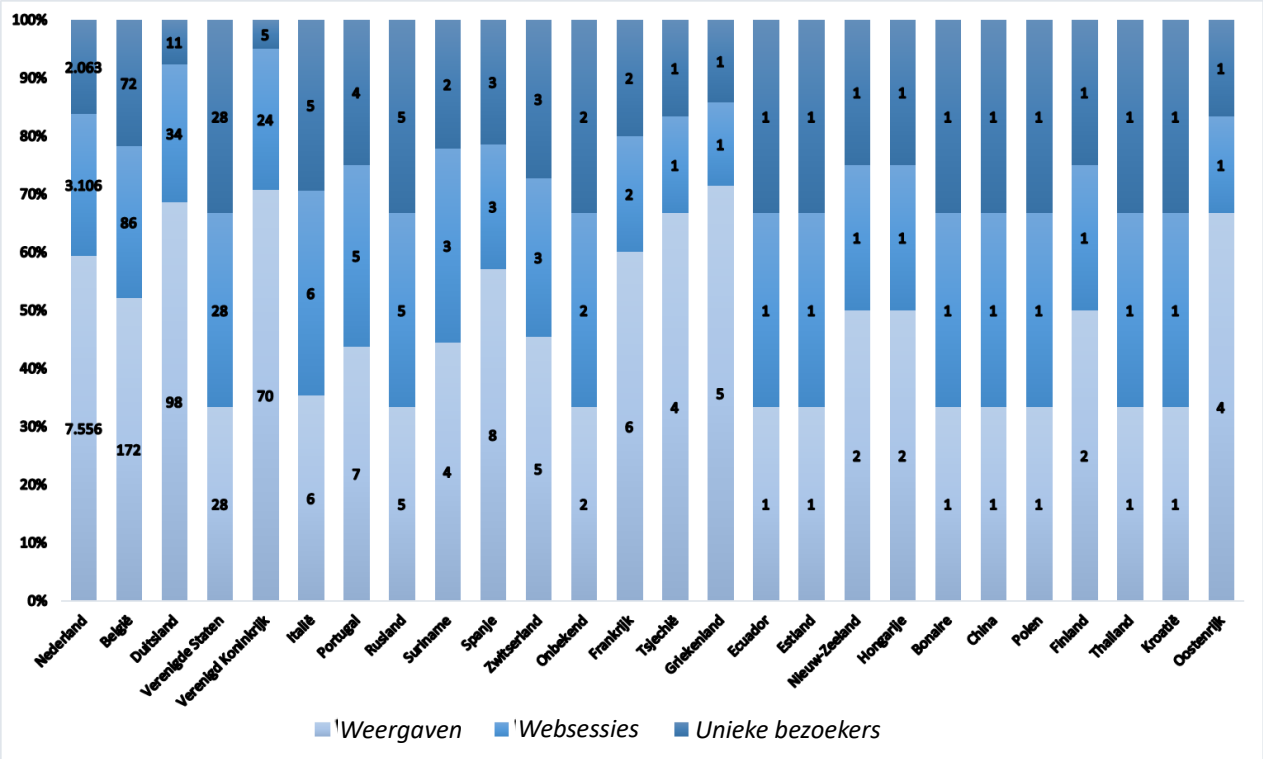

Website Ravenwerkgroep.nl: aantal weergaven, websessies en unieke bezoekers per land in 2025 resp.: Nederland, België, Verenigde Staten Verenigd Koninkrijk, Italië. Portugal, Rusland, Suriname, Spanje, Zwitserland, Onbekend, Frankrijk, Tsjechië, Griekenland, Ecuador, Estland, Nieuw-Zeeland, Hongarije, Bonaire, China, Polen, Finland, Thailand, Kroatië, Oostenrijk

Help mee de website door te ontwikkelen

Het groeiend aantal (unieke) bezoekers èn de positieve feedback stimuleert ons de website te blijven vullen en zo actueel mogelijk te houden. We nodigen jullie uit om daar aan bij te dragen. Berichten, voorvallen, anekdotes, publicaties, artikelen en foto's van jullie hand zijn altijd welkom en kunnen indien geschikt op de website geplaatst worden.
Stuur deze naar ravenwerkgroep@ziggo.nl
Alvast dank!

4.4. In de media

Naast de aankondiging van de lezing op de website van de organiserende organisaties werd ook regelmatig na de lezing een leuk verslag of artikeltje over de raaf geplaatst. Bijvoorbeeld in het verenigingsblad 'IJsvogeltje' van de Vogelwacht Limburg.

Na het ringen van een nieuw ravennest in Lelystad werd in samenwerking met SBB boswachter Douwe op hun site een artikel geplaatst (https://www.staatsbosbeheer.nl/wat-we-doen/nieuws/2025/05/raven-geringd-hollandse-hout). Later in het jaar werd een presentatie verzorgd op het door hun georganiseerde Vogelfestival Flevoland.

Ook werden bijdragen geleverd als er niet direct een lezing werd verzorgd. Zo werd in het blad van landgoed Welna (Noord-Veluwe) onder de kop 'Wat weet jij van de raaf?' een vraag-antwoord artikeltje geschreven.
Tevens verschenen dit jaar artikeltjes In het 'Kastanjeblad' van golfclub De Haar, waar al enige jaren een koppel raven in de reigerkolonie broedt en 'Hak-al' van Natuur- en Vogelwacht Culemborg. In nummer 2025-4 uit december schrijft Paul van Veen over het broedpaar raven op het landgoed Mariënwaerdt (https://www.nvwc.nl/wp-content/uploads/2025/12/Hak-al-2025-4-Raaf-in-Culemborg.pdf).

Op de website van de Ravenwerkgroep Nederland zijn een aantal bijdragen van ravenliefhebbers/-monitorders uit het land weergegeven. Zie https://www.ravenwerkgroep.nl/ op de home pagina staan er een aantal vermeldt.
Zo doet Andrea Senden verslag van het ringen van een ravennest in Zuid-Limburg en Stefanie Gauw maakte een videoverslag van een dag raven ringen op de Utrechtse Heuvelrug.
In opdracht van Utrechts Landschap maakte video-maker Youri Jongkoen een leuk filmpje met oa beelden van de jonge raven op het nest en tijdens het ringen (https://youtu.be/MmIj5D-lIsU).
In de Nieuwsbode van Zeist werd tevens een artikeltje geplaatst.

De raaf doet het steeds beter in Friesland. Reden voor de Leeuwarder Courant om een artikel te wijden aan de soort en de opkomst van de raaf in Friesland (editie 10 mei 2025, pg. 30-31).

ZWARTE SLIMMERIK MET EEN GEZELLIGE BASSTEM VEROVERT FRIESLAND

Een razend slimme grote vogel is definitief terug in de noordelijke helft van Friesland. Het is de raaf, die mensen zeer aandachtig in de gaten houdt. Hij praat met een donkere basstem en is gek op kadavers.

TEKST ERWIN BOERS
FOTO'S MARCEL VAN KAMMEN

De laatste jaren kun je de raaf zelfs in noordwestelijk Friesland zien. In Tytsjerksteradiel broedt de vogel al enkele jaren. Vorig jaar deed een ravenpaar zelfs een broedpoging op een van Waddeneilanden. Voor zover bekend is dat nog nooit eerder gebeurd.

„Het gekke is: in het westen van het land zie je hem vrijwel niet", zegt Hans de Vos Burchart, voorzitter van de Ravenwerkgroe Nederland. Zelf woont hij op de Jonmeentjé Utrechtse Heuvelrug, waar de raaf wel nestelt. In Noord- en Zuid-Holland gaat het echter niet hard. Waarom niet? Dat is ondu delijk. „Komt dat door de verstedelijking? I New York broedt hij ook gewoon op gebouwen."

Bang voor het open Friese landschap lijkt de raaf in elk geval niet. Het broedende paa tje in Tytsjerksteradiel waagt zich in de wije omtrek. Als de dieren hier eenmaal zitten, gaan ze niet meer weg, verwacht De Vos Burchart. „Ze zijn heel trouw aan hun plek."

Vogelbeschermers kennen de verschillen de nestlocaties van de raaf in Friesland al langer, maar ze geven er niet te veel rucht-

TV en radio

Ook dit jaar was de raaf weer op tv. In het programma Binnenste Buiten werd samen met Camilla Dreef ingegaan op de samenwerking van raaf en wolf op De Veluwe en werden 5 jonge raven geringd (https://binnenstebuiten.kro-ncrv.nl/buitenleven/video/camilla-spot-vandaag-de-grootste-kraaiachtige-die-we-kennen-de-raaf).

5. Dankwoord

Natuurlijk zijn we al de waarnemers in het veld enorm dankbaar. Ze speurden naar raven en hun territoria, hielden nestactiviteiten in de gaten. Ze onderhielden contact met terreineigenaren. Geweldig dat ze dit aan ons meldden.
Ook dank aan de terreineigenaren waar we mee samenwerkten. Die ons en de monitorders toestonden en vergunning gaven om in hun gebieden rond te struinen, ook soms buiten de paden. Die groen licht gaven voor het monitoren van ravennesten en het ringen en onderzoeken van de jongen van raven. Hartelijk dank!

En dan de regiocoördinatoren, planners en werkvoorbereiders van TenneT en Qirion die toestemming gaven en medewerkers inplanden om de nesten in hoogspanningsmasten te kunnen ringen. Met een meer en meer (over)belast hoogspanningsnet en de daarmee gepaard gaande werkzaamheden, geen eenvoudige klus om planningen rond te krijgen. Dank voor jullie begrip, en 'open-mind' om verzoeken van onze Ravenwerkgroep (en ook andere vogelwerkgroepen!) om 'ravenmasten' in te plannen en medewerkers daarvoor vrij te maken te honoreren.

Contactpersonen TenneT
Chris van der Weide
Jannes de Groot
Karin Staijen
Vincent Spaan
Wim Loos
Wienand Jongen
Martijn Huurman

Contactpersonen Qirion
Jelle van der Meer
Jessica Bleumink

Speciaal dank aan al de klimmers en ringers die het mogelijk maakten dat er ringonderzoek aan nest-jonge raven werd gedaan. Klimmers die zich in lastige bomen tot wel 30 m omhoog werkten en ervoor zorgden dat de jonge raafjes in een tas beneden kwamen maar ook weer gezond op het nest terug gezet werden.
Klimmers van TenneT en Qirion die, voor de veiligheid met z'n tweeën , in hoogspanningsmasten klommen tot wel 60 meter en dan met een tas raafjes naar beneden klommen en om na het ringen weer omhoog te gaan om ze terug te zetten. Diep respect en heel veel dank!

Ringers:
Lydia Barkema
Jan Biemans
Johan Bos
Symen Deuzeman
Johannes Ruurd Fokkens
Wil Gerritse
Thei Hermanns
Gerrit Krottje
Annemarie Loof
Bas de Maat/Henk Castelijns
Willem van Manen
Gerard Muskens
John Vereijken
Hans de Vos Burchart
Jan Vrijlink

Klimmers:

Harry de Rooij	Martijn Vossers – Qirion
Martijn Boonman	Gijs Brus – Qirion
Peter van Geneijgen	Raymon van Schie - TenneT
Rinus Jansen	Quincy Wongsodikromo- TenneT
Ruben Jansen	Jarno van der Vegt- TenneT
Wim Corten	Jan Joosten – TenneT
Marcel Boerenkamp	Henno McDaniel – TenneT
Jan Pols	Ron van Rijt – TenneT

Zonder al deze partijen en personen was er geen jaarverslag.
We hopen ook de komende seizoenen weer een beroep op jullie te kunnen doen en met elkaar samen te werken.
HARTELIJK DANK!!!

BIJLAGE I – Ravennesten in Nederland in 2025

Plaats	Prov	Nestplek		Aantal jongen	Geringd	1e eileg	Succesvol	oorzaak mislukken	fase mislukken	Opm
Enumatil	GR	hsm		0			nee	onbekend	onbekend	
Lauwersoog	GR	zwarte den		0			nee	onbekend	onbekend	
Noordbroek	GR	hsm	≥	4			ja			
Sellingen	GR	beuk		0			nee	predatie	jongen	
Steendam	GR	hsm		5	ja	1-mrt	ja			1
Vrieseloo	GR	zomereik		0			nee	predatie	ei	
Aldtsjerk	FR			4	ja	13-feb	ja			2
Ureterp	FR	hsm		4	ja	23-mrt	ja			
Gaasterland	FR	douglas		0			nee	predatie	jongen	
Heerenveen	FR	hsm		3			ja			
Leeuwarden	FR	hsm		2	ja	5-mrt	ja			
Mildam	FR	grove den		2	ja	26-feb	ja			
Veenklooster	FR	beuk		3			ja			
Beilen	DR	hsm		4			ja			
Boschoord	DR			0			nee	onbekend	onbekend	
Diever	DR	douglas		3	ja	11-feb	ja			
Dwingeloo	DR			2			ja			
Gees	DR	grove den		0			nee	onbekend	jongen	
Hoogeveen	DR			4			ja			
Hooghalen	DR		≥	1			ja			
Meppel	DR	hsm		2			ja			3
Norg	DR	hsm		4	ja	10-mrt	ja			
Odoorn	DR	lariks		5	ja	2-mrt	ja			
Orvelte	DR	hsm		2			ja			
Peize	DR	hsm		0			nee	onbekend	onbekend	
Pesse	DR	hsm		4			ja			
Rolde	DR	douglas		0			nee	predatie	jongen	
Schoonloo	DR	grote zilverspar		4	ja	21-feb	ja			
Sleen	DR	douglas		3			ja			
Smilde	DR	grove den		3			ja			
Steenwijk	DR			0			nee	onbekend	nest	
Uffelte	DR	grove den		4			ja			
Veenhuizen	DR			0			onbekend			
Zeegse	DR	douglas		5	ja	20-feb	ja			
Dalfsen	OV	hsm		5			ja			
Den Ham	OV			4	ja	16-feb	ja			
Denekamp	OV		≥	1			ja			
Diepenveen	OV	zwarte den		4	ja	13-feb	ja			

Opm.
1 ouder met kleurring
2 P33 na uitvliegen dood teruggevonden

BIJLAGE I – Ravennesten in Nederland in 2025

Plaats	Prov	Nestplek		Aantal jongen	Geringd	1e eileg	Succesvol	oorzaak mislukken	fase mislukken	Opm
Ens	OV	hsm		4	ja	4-mrt	ja			
Enschede	OV		≥	1			ja			
Goor	OV		≥	3			ja			
Hoge Hexel	OV	hsm		5	ja	21-feb	ja			
Kloosterhaar	OV			0			nee	onbekend	onbekend	
Kuinre	OV			5			ja			
Lemele	OV			0			nee	weer	jongen	
Lettele	OV	hsm		4			ja			
Mastenbroek	OV	hsm		0			nee	onbekend	jongen	
Ommen-O	OV			2	ja	15-feb	ja			
Ommen-Z	OV			0			nee	onbekend	onbekend	
Ootmarsum	OV		≥	3			ja			
Punthorst	OV	hsm		2			ja			
Rijssen	OV	douglas		4			ja			
Wijhe-O	OV		≥	1			ja			
Wijhe-N	OV	hsm		3			ja			
Witharen	OV			5	ja	19-feb	ja			
Zwolle	OV	beuk		3			ja			
Dronten-ZO	FL	hsm		0			nee	onbekend	jongen	
Lelystad-ZW	FL	beuk		2	ja	25-feb	ja			
Lelystad-O	FL	hsm		6	ja	26-feb	ja			
Lelystad-ZO	FL	hsm		0			nee	predatie	jongen	
Marknesse	FL	hsm		0			nee	predatie	jongen	
Nagele	FL	hsm		0			nee	ziek	jongen	4
Zeewolde-N	FL	populier		0			nee	onbekend	onbekend	
Zeewolde-O	FL	spar		0			nee	onbekend	onbekend	
Zeewolde-Z	FL	hsm		6	ja	12-feb	ja			
Almen	Gld	hsm		3			ja			
Apeldoorn	Gld	hsm		4			ja			
Apeldoorn	Gld	hsm		4			ja			5
Barneveld	Gld	douglas		0			nee	onbekend	ei	
Beesd	Gld	populier		5	ja	21-feb	ja			
Bennekom	Gld	douglas		5	ja	22-feb	ja			
Buren	Gld	hsm		3			ja			
Didam	Gld	hsm		3			ja			
Ede	Gld	grove den		2	ja	11-mrt	ja			6

Opm.
3 Erg laat nest 1e-eileg ca eind sept
4 2 Jongen dood op nest
5 2e legsel in 2025, 1e-eileg rond sept
6 jongen overleven bosbrand

BIJLAGE I – Ravennesten in Nederland in 2025

Plaats	Prov	Nestplek		Aantal jongen	Geringd	1e eileg	Succesvol	oorzaak mislukken	fase mislukken	Opm
Epe	Gld			0			nee	onbekend	onbekend	
Gortel	Gld			4			ja			
Harskamp	Gld		≥	2			ja			
Hattemerbroek	Gld			3			ja			
Heerde	Gld	douglas	≥	1			ja			
Hoenderloo	Gld	grove den		3	ja	7-mrt	ja			
Kootwijkerbroek	Gld	grove den		5	ja	22-feb	ja			7
Laren	Gld	douglas		4			ja			
Lochem	Gld	grove den		1			ja			
Loenen	Gld		≥	4			ja			
Malden	Gld	grove den		5	ja	15-feb	ja			
Oosterbeek	Gld	grove den		0			nee	onbekend	onbekend	
Oosterwolde	Gld	hsm		0			nee	onbekend	onbekend	
Otterlo-ZZ	Gld		≥	1			ja			
Otterlo-Z	Gld	grove den		3			ja			
Putten	Gld	grote zilverspar	≥	1			ja			
Scherpenzeel	Gld	douglas		3			ja			
Terlet	Gld			4			ja			
Uddel	Gld			0			nee	onbekend	ei	
Uddel	Gld		≥	1			ja			8
Ughelen	Gld			3	ja	21-feb	ja			9
Velp	Gld	grove den		3			ja			
Wapenveld	Gld	douglas		0			nee	onbekend	ei	
Wekerom-Z	Gld	grove den		0			nee	onbekend	onbekend	
Wekerom-W	Gld	grove den		0			nee	onbekend	onbekend	
Arnhem	Gld	grove den		2			ja			
Zelhem	Gld						onbekend			
Amerongen-N	UT	douglas		0			nee	slechte nestbouwers	ei	10
Amerongen-N	UT	douglas		3	ja	18-mrt	ja			11
Bilthoven	UT	grove den		5	ja	19-feb	ja			
Haarzuilens	UT	zwarte den		3	ja	13-feb	ja			
Lage Vuursche	UT	grove den		0			nee	onbekend	ei	
Langbroek	UT	populier					onbekend			
Leusden-O	UT	grove den		5	ja	10-feb	ja			

Opm.
7 jong L69 gezenderd
8 mogelijk vervolgnest
9 jong S81 gezenderd
10 waarnemer getuige van vallen nest uit boom
11 vervolgnest

BIJLAGE I – Ravennesten in Nederland in 2025

Plaats	Prov	Nestplek		Aantal jongen	Geringd	1e eileg	Succesvol	oorzaak mislukken	fase mislukken	Opm
Leusden-ZW	UT	grove den	≥	2			ja			
Maarsbergen	UT	douglas		1	ja	28-feb	ja			
Overberg	UT	hsm		5	ja	16-feb	ja			
Rhenen	UT	douglas		0			nee	predatie	jongen	
Soestduinen	UT	douglas		4	ja	21-feb	ja			
Zeist	UT	grove den		5	ja	13-feb	ja			
Amstelveen	NH	servische spar		2	ja	10-mrt	ja			
Diemen	NH	gebouw		5	ja	15-feb	ja			
Hilversum-N	NH	gebouw	≥	1			ja			
Hilversum-Z	NH	beuk		5	ja	12-feb	ja			
Muiderberg	NH	hsm		2			ja			
Naarden	NH		≥	5			ja			
Wassenaar	ZH			0			nee	predatie	jongen	12
Burgh-Haamstede	Zld	zwarte den	≥	2			ja			
Oostkapelle	Zld			1	ja	8-mrt	ja			
Rilland	Zld	hsm	≥	1			ja			
Alphen	NB	grove den		3			ja			
Berlicum	NB	douglas		3	ja	16-mrt	ja			
Bernheze	NB	douglas		5	ja	15-feb	ja			
Borkel	NB		≥	2			ja			
Breda	NB	grove den		3	ja	10-mrt	ja			13
De Rips	NB	grove den		4	ja	23-feb	ja			
Deurne	NB	grove den		3	ja	4-mrt	ja			
Drunen	NB	grove den	≥	3			ja			14
Heeswijk-Dinther	NB	douglas		0			nee	onbekend	nest	
Herpen	NB	douglas		3			ja			
Lage Mierde	NB			3			ja			
Keldonk	NB	grove den		2			nee	ziek	jongen	15
Maarheeze	NB	grove den		3	ja	20-feb	ja			
Oisterwijk	NB		≥	3			ja			
Oosterhout	NB	grove den		5	ja	17-feb	ja			16
Rucphen	NB	douglas		3			ja			
Tilburg	NB	grove den		0			nee	onbekend	nest	
Valkenswaard	NB	grove den		3	ja	16-feb	ja			
Zundert	NB		≥	3			ja			

Opm.
12 man met kleurring E34?
13 S91 na uitvliegen dood onder nest
14 Jongen overleven bosbrand
15 beide vogels slechte conditie
16 Nest boven mountainbikeroute

BIJLAGE I – Ravennesten in Nederland in 2025

Plaats	Prov	Nestplek		Aantal jongen	Geringd	1e eileg	Succesvol	oorzaak mislukken	fase mislukken	Opm
Afferden	LI			0			nee	onbekend	onbekend	
Baarlo	Li			3			ja			
Cadier en Keer	LI		≥	1			ja			
Eijs	Li	beuk		5	ja	20-feb	ja			
Helden	Li	grove den		5	ja	24-feb	ja			
Kronenberg	LI	grove den		3	ja	12-mrt	ja			
Nederweert	LI	grove den		4	ja	3-feb	ja			17
Maasbracht	LI	hsm		2			ja			
Meinweg	LI		≥	2			ja			
Ospel	Li	hsm		4			ja			
Schinveld	Li	grove den		3			ja			
154					**50**	**23-feb**		**36**	**36**	

Opm.
17 niet alle jongen geringd

BIJLAGE II– Biometrie en ringgegevens van ravennesten in Nederland in 2025

plaats	prov	nestplek	ring-dtm	ring-nr	kleur-ring	vleug	gew	lat-poot	klauw	lfd	Legbegin
Aldtsjerk	FR		17-apr	7155955	P33	265	910	9,2	104	34	13-feb
				7155956	P34	278	980	9,4	113	35	
				7155957	K00	298	1150	10,4	120	38	
				7155958	K01	270	1098	10,1	115	34	
Ureterp	FR	hsm	22-mei	7155961	T41	260	1040	10,3	116	33	23-mrt
				7155961	T41	244	1320	10,5	123	31	
				7155961	T41	276	1190	10,4	121	35	
				7155961	T41	273	975	10,0	111	35	
Leeuwarden	FR	fsm	12-mei	7155959	K02	330	1090			44	5-mrt
				7155960	T40	320	1240			43	
Mildam	FR	Grove den	19-apr	7109428	K03	219	1000			29	26-feb
				7109429	K04	214	1000			28	
Diever	DR	Douglas	10-apr	7159726		287					11-feb
				7159727		289					
				7159728		275					
Norg	DR	hsm	28-apr	7159851	S50	189	1kg+	10,0	107	25	10-mrt
				7159852	S51	188	1kg+	10,0	109	24	
				7159853	S52	160	1kg+	10,0	105	21	
				7159854	S53	137	1kg+	10,0	97	20	
Odoorn	DR	lariks	25-apr	7159721	K29	226	988			30	2-mrt
				7159722		194	958			26	
				7159723	K27	237	970			31	
				7159724		229	1105			30	
				7159725	K28	231	1081			30	
Schoonloo	DR	Grote zilverspar	16-apr	7159717	K23	215	1040			28	21-feb
				7159718	K24	234	1130			30	
				7159719	K25	223	970			29	
				7159720	K26	199	1030			27	
Zeegse	DR	douglas	14-apr	7159712	P08	213	1140			28	20-feb
				7159713	P09	212	1050			28	
				7159714	K20	223	1230			29	
				7159715	K21	206	1100			27	
				7159716	K22	217	1020			28	
Den Ham	OV		9-apr	7153399	P47	218	1120	10.2		29	16-feb
				7153400	P48	213	1000	10.5		28	
				7159751	P49	217	1070	9.31		28	
				7159752	S20	198	910	9.57		26	

BIJLAGE II– Biometrie en ringgegevens van ravennesten in Nederland in 2025

plaats	prov	nestplek	ring-dtm	ring-nr	kleur-ring	vleug	gew	lat-poot	klauw	lfd	Legbegin
Diepenveen	OV	Zwarte den	9-apr	7155941	L20	243	1144	10,0	86	31	13-feb
				7155942	L21	231	1054	9,2	83	30	
				7155943	L22	226	1022	9,9	83	30	
				7155944	L23	217	1020	9,2	83	28	
Ens	OV	hsm	30-apr	7081637	U38	257	1071	9,5	113	29	4-mrt
				7081638	U39	204	984	9,6	110	26	
				7081639	U40	226	1023	9,7	114	29	
				7081640	U41	230	1030	9,7	109	29	
Hoge Hexel	OV	hsm	14-apr	7159753	S21	218	1070	10.8	104	28	21-feb
				7159754	S22	229	1010	10.8	110	29	
				7159755	S23	210	1180	10.65	114	27	
				7159756	S24	225	1090	10.39	105	28	
				7159757	S25	192	1070	10.62	114	25	
Ommen-O	OV		7-apr	7153392	P40	213	1070	9.75		28	15-feb
Witharen	OV		7-apr	7153394	P42	165	990	10.46	101	22	19-feb
				7153395	P43	153	780	8.36	94	21	
				7153396	P44	166	850	9.63	99	22	
				7153397	P45	147	920	10.36	103	21	
				7153398	P46	116	720	9.79	96	18	
Lelystad-ZW	FL	Beuk	24-apr	7081634	U35	260	1046	9,2	111	33	25-feb
				7081635	U36	263	974	0.0	100	33	
Lelystad-O	FL	hsm	17-apr	7081623	U14	135	702	9,0	98	20	26-feb
				7081624	U15	190	1030	10,2	115	25	
				7081625	U16	203	1024	10,1	114	26	
				7081626	U17	180	1014	10,4	113	24	
				7081627	U18	198	994	10,2	104	25	
				7081628	U19	177	815	10,1	104	23	
Zeewolde-Z	FL	hsm	17-apr	7081617	T98	296	1020	9,1	112	38	12-feb
				7081618	T99	298	1080	9,5	113	38	
				7081619	U10	304	1042	9,5	111	39	
				7081620	U11	285	1140	10,0	112	36	
				7081621	U12	301	1170	10,3	121	39	
				7081622	U13	302	1182	10,4	113	39	
Beesd	Gld	Populier	11-apr	7155629	T57	180	894	9,6	109	24	21-feb
				7155630	T58	190	930	9,8	110	25	
				7155631	T59	179	979	9,7	100	24	
				7155632	T60	155	751	9,5	100	21	
				7155633	T61	160	796	9,5	102	22	

BIJLAGE II– Biometrie en ringgegevens van ravennesten in Nederland in 2025

plaats	prov	nestplek	ring-dtm	ring-nr	kleur-ring	vleug	gew	lat-poot	klauw	lfd	Legbegin
Bennekom	Gld	Douglas	18-apr	7081629	U30	236	1074	9,9	105	30	22-feb
				7081630	U31	230	978	9,6	103	29	
				7081631	U32	230	953	9,7	108	29	
				7081632	U33	242	976	9,9	105	30	
				7081633	U34	214	950	9,8	100	27	
Ede	Gld	Grove den	5-mei	7081644	U45	240	1004	10,1	113	30	11-mrt
				7081645	U46	238	914	9,1	104	30	
Hoenderloo	Gld	Grove den	27-apr	7131116	S86	206	930	10,6		26	7-mrt
				7131117	S87	177	930	10,6		23	
				7131118	S88	188	930	11,3		24	
Kootwijkerbroek	Gld	Grove den	18-apr	7131108	L66	228	950	10,9		29	22-feb
				7131109	L69	240	1050	10,7		30	
				7131110	S80	197	850	10,2		25	
				7131111	S81	223	1000	10,6		28	
				7131112	S82	226	750	9,1		29	
Malden	Gld	Grove den	18-apr	7155084		270	960			34	15-feb
				7155085		290	1030			37	
				7155086		272	1000			35	
				7155087		295	1190			38	
				7155088		255	770			32	
Ughelen	Gld		18-apr	7131113	S85	236	1000	9,8		30	21-feb
				7131114	S84	248	1100	10,2		31	
				7131115	S83	242	1050	9,9		30	
Amerongen-N	UT	Douglas	5-mei	7081641	U42	178	812	9,4	116	23	18-mrt
				7082642	U43	183	884	9,8	116	24	
				7081643	U43	177	830	10,0	101	23	
Bilthoven	UT	Grove den	12-apr	7155643	T72	200	1018	10,2	117	26	19-feb
				7155644	T73	196	882	10,1	114	25	
				7155645	T74	158	816	9,3	101	22	
				7155646	T75	218	1028	10,0	113	28	
				7155647	T76	208	936	9,6	112	26	
Haarzuilens	UT	Zwarte den	12-apr	7155640	T68	266	1110	10,5	114	34	13-feb
				7155641	T70	244	988	9,6	-	31	
				7155642	T71	258	1203	9,9	115	33	
Leusden-O	UT	Grove den	15-apr	7081602	T82	306	1124	10,3	112	40	10-feb
				7081603	T83	308	1084	10,5	115	30	
				7081604	T85	300	1106	9,4	108	40	
				7081605	T84	308	954	10,6	112	39	
				7081606	T86	295	1044	10,3	113	38	
Maarsbergen	UT	Douglas	26-apr	7081636	U37	260	1238	10,8	120	33	28-feb

BIJLAGE II– Biometrie en ringgegevens van ravennesten in Nederland in 2025

plaats	prov	nestplek	ring-dtm	ring-nr	kleur-ring	vleug	gew	lat-poot	klauw	lfd	Legbegin
Overberg	UT	hsm	16-apr	7081612	T93	253	1082	10,2	114	32	16-feb
				7081613	T94	262	1092	10,0	116	33	
				7081614	T95	264	1100	10,5	117	33	
				7081615	T96	267	1014	10,1	110	34	
				7081616	T97	270	1046	10,2	108	34	
Soestduinen	UT	Douglas	12-apr	7155648	T77	189	910	9,8	100	24	21-feb
				7155649	T79	184	944	10,1	112	24	
				7155650	T80	198	896	9,1	108	25	
				7081601	T81	138	914	10,2	107	24	
Zeist	UT	Grove den	15-apr	7081607	T87	275	1038	10,1	112	35	13-feb
				7081608	T89	276	1104	9,9	111	35	
				7081609	T90	272	1144	10,4	117	35	
				7081610	T91	254	950	10,1	106	32	
				7081611	T92	285	1094	10,1	115	36	
Amstelveen	NH	Servische spar	6-mei	7081646	U47	258	1082	10,0	115	33	10-mrt
				7081647	U48	254	1128	10,2	111	32	
Diemen	NH	Gebouw	10-apr	7155624	S77	280	1080	9,9	116	28	15-feb
				7155625	S78	178	942	9,9	113	23	
				7155626	S78	229	1026	9,7	112	29	
				7155627	T55	229	1152	10,2	114	29	
				7155628	T56	231	996	9,9	102	29	
Hilversum-Z	NH	Beuk	12-apr	7155634	T62	254	1122	10,0	118	32	12-feb
				7155635	T63	242	738	9,4	115	30	
				7155636	T64	263	972	9,3	116	33	
				7155637	T65	257	934	9,6	120	32	
				7155638	T66	271	992	10,0	114	34	
Oostkapelle	Zld		6-mei	7109808	F87	272	1124	10,1	116	35	8-mrt
Berlicum	NB	douglas	8-mei	7188644	S94	210	990	8,4	105	28	16-mrt
				7188644	S95	230	945	9,1	107	30	
				7188644	S96	192	930	9,1	105	26	
Bernheze	NB	Douglas	13-apr	7188624	P54	247	940	9,9	105	32	15-feb
				7188625	P55	257	860	8,6	107	33	
				7188626	P56	242	915	9,0	106	31	
				7188627	P57	210	985	9,9	102	28	
				7188628	P58	227	975	8,9	111	30	
Breda	NB	Grove den	2-mei	7188641	S91	226	665	9,3	110	30	10-mrt
				7188642	S92	215	810	8,2	107	28	
				7188643	S93	178	585	8,8	97	24	

BIJLAGE II– Biometrie en ringgegevens van ravennesten in Nederland in 2025

plaats	prov	nestplek	ring-dtm	ring-nr	kleur-ring	vleug	gew	lat-poot	klauw	lfd	Legbegin
De Rips	NB	Grove den	18-apr	7188634	S44	229	1015	9,5	111	30	23-feb
				7188635	S45	232	945	8,9	110	30	
				7188636	S46	230	1075	9,3	112	30	
				7188637	S47	224	855	8,7	101	29	
Deurne	NB	Grove den	25-apr	7188638	S48	225	1060	10,1	110	29	4-mrt
				7188639	S49	228	1030	8,0	-	30	
				7188640	S90	214	905	9,3	110	29	
Keldonk	NB	Grove den	8-mei	7188647	S98	180	444	8,1	108	25	
						140	458	8,3	90	21	
Maarheeze	NB	Grove den	15-apr	6252505	T36	236	1075			30	20-feb
				6252505	T37	222	1090			29	
				6252505	T38	215	1015			28	
Oosterhout	NB	Grove den	18-apr	7188629	P59	268	930	8,3	110	35	17-feb
				7188630	S40	245	675	9,3	105	32	
				7188631	S41	276	950	9,1	107	36	
				7188632	S42	268	845	9,0	110	35	
				7188633	S43	258	925	9,7	110	34	
Valkenswaard	NB	Grove den	15-apr	6252508	T39	264	1095			34	16-feb
				6252508	U00	263	990			34	
				6252508	U01	264	945			34	
Eijs	Li	beuk	14-apr	7151053	S02	208	933			27	20-feb
				7151054	S00	226	1030			30	
				7151055	S06	223	1030			29	
				7151056	S07	221	931			29	
				7151057	S03	218	1047			29	
Helden	Li	Grove den	9-apr	7082369	T31	132				20	24-feb
				7082370	T32	136				20	
				7082371	T33	128				19	
				7082372	T34	99				17	
				7082373	T35	87				16	
Kronenberg	LI	Grove den	9-mei	7188648	U60	285	1040	9,0	107	35	12-mrt
				7188649	U61	245	1095	9,2	107	32	
				7188650	U62	214	644	8,7	110	28	
Bederweert	LI	Grove den	9-apr	7082368	T30	312	940			41	3-feb
50				**186**	**176**						**23-feb**
Noordbroek	GR	hsm	22-apr	7153424	P38	261	1211			33	20-feb
				7153425	P39	272	1020			35	
Sorrie laat in schrijffase fout ontdekt				7153426	T00	274	1273			35	
				7153427	T01	283	1165			36	
				7153428	T02	263	1040			33	

BIJLAGE III– Terugmeldingen van raven in 2025.

Ringgegevens				**Terugmeldingen 2025**			**vóór 2025**		**Opmerking**
plaats van ringen	**prov**	**Kleur-ring**	**Ring-jaar**	**Terug-gemelde raven**	**aantal x <15km**	**aantal x vuilstort Barneveld**	**Terug-gemelde raven**	**grootste aftand km**	
Aldtsjerk	FR	K00	2025	1	1		0		
Aldtsjerk	FR	P33	2025	1	1		0		dood
Schoonloo	DR	K23	2025	1	1		0		
Zeegse	DR	K22	2025	1	1		0		
Diepenveen	OV	L22	2025	1	1		0		
Hoge Hexel	OV	S24	2025	1			0	50	
Junne	OV	F93	2020	2		5	3	71	
Junne	OV	H06	2021	1		9	8		
Ommen-NO	OV	J33	2022	3		7	4	76	
Ommen-NO	OV	K66	2024	1		1	1	65	
Ommen-NO	OV	P44	2025	1			0	65	
Ommen-NO	OV	P45	2025	1			0	25	
Vilsteren	OV	C07	**2016**	2			3	55	o.v. broedpaar Hooghalen
Biddinghuizen	FL	K79	2022	3		1	1	50	
Biddinghuizen	FL	P92	2024	1		1	0	23	
Zeewolde-Z	FL	J28	2023	1		4	3	18	
Zeewolde-Z	FL	T98	2025	1	1		0		
Zeewolde-Z	FL	U10	2025	2		2	0	18	
Zeewolde-Z	FL	U11	2025	1		1	0	18	
Zeewolde-Z	FL	U12	2025	3		1	0	40	
Zeewolde-Z	FL	U13	2025	1		1	0	19	
Hoenderloo	Gld	S88	2025	1			0		
Assel-O	Gld	H25	2021	2		10	9	16	
Beesd	Gld	L43	2023	2		4	2	43	
Beesd	Gld	T61	2025	3		2	0	62	
Bennekom	Gld	P85	2024	1		1	0	18	
Bennekom	Gld	U30	2025	1		1	0	18	
Bennekom	Gld	U31	2025	1			0	18	
Bennekom	Gld	U32	2025	1		1	0	18	
Bennekom	Gld	U33	2025	1		1	0	18	
Bennekom	Gld	U34	2025	1		1	0	18	
Ede	Gld	U46	2025	1	1		0		
Hoog Buurlo	Gld	L67	2024	1		1	0	11	
Hoog Buurlo	Gld	L68	2024	1			0	46	dood
Hoog Buurlo	Gld	S85	2025	1			0	19	

BIJLAGE III– Terugmeldingen van raven in 2025.

Ringgegevens				**Terugmeldingen 2025**			**vóór 2025**		**Opmerking**
plaats van ringen	**prov**	**Kleur-ring**	**Ring-jaar**	**Terug-gemelde raven**	**aantal x <15km**	**aantal x vuilstort Barneveld**	**Terug-gemelde raven**	**grootste aftand km**	
Kootwijk	Gld	H27	**2021**	1	4	3	6	16	gezenderd
Kootwijkerbroek	Gld	L66	2025	1		1	0	10	
Leuvenum	Gld	J23	2023	1	1		0		
Leuvenum	Gld	K39	2024	1		1	1	35	gezenderd
Leuvenum	Gld	L60	2024	1			0	35	
Otterlo-N	Gld	E81	**2019**	2	1	5	4	14	
Otterlo-N	Gld	K75	2022	1		3	2	16	
Wekerom-W	Gld	K88	2022	1		4	3	14	
Wekerom-W	Gld	L52	2023	1		2	1	14	gezenderd
Wekerom-Z	Gld	L56	2023	1		2	1	12	
Amerongen-N	Ut	S60	2024	3		3	0	18	
Amerongen-N	Ut	P99	2024	1		1	0	18	
Bilthoven	Ut	P79	2024	1		1	0	28	
Bilthoven	Ut	T73	2025	1			0	28	
Bilthoven	Ut	T74	2025	1	1		0	11	
Bilthoven	Ut	T76	2025	2		1	0	28	
Hilversum-Z	Ut	P71	2024	1			0	60	
Hilversum-Z	Ut	P72	2024	1			0	60	
Hilversum-Z	Ut	T66	2025	1			0	31	
Leusden-O	Ut	L84	2023	1		4	3		
Leusden-O	Ut	P63	2024	2		1	1	25	
Leusden-O	Ut	P64	2024	3		2	0	35	
Maarsbergen	Ut	U37	2025	1		1	0	22	
Renkum	Ut	K30	2022	2	1	1	4	60	
Soestduinen	Ut	J91	2021	1		6	6	83	o.v. broedpaar Vlierden
Soestduinen	Ut	T79	2025	3	3		0		
Soestduinen	Ut	T80	2025	3		1	0	22	
Zeist	Ut	F36	**2019**	2		14	12	26	
Zeist	Ut	J05	**2021**	2		9	6	26	
Zeist	Ut	J11	2022	1		9	8	26	
Zeist	Ut	J35	2023	1		3	2	26	
Zeist	Ut	J39	2023	2		3	2	26	
Zeist	Ut	T90	2025	1			0	26	
Hilversum-N	NH	E34	**2017**	2			4	22*	o.v. Broedpaar Amstelveen of Wassenaar?

BIJLAGE III– Terugmeldingen van raven in 2025.

Ringgegevens				**Terugmeldingen 2025**			**vóór 2025**		**Opmerking**
plaats van ringen	**prov**	**Kleur-ring**	**Ring-jaar**	**Terug-gemelde raven**	**aantal x <15km**	**aantal x vuilstort Barneveld**	**Terug-gemelde raven**	**grootste aftand km**	
Hilversum-Z	NH	F41	**2019**	1		2	9	31	o.v. Broedpaar Diemen
Hilversum-Z	NH	C87	2023	1		3	4	52	
Markiezaat	Zld	F80	2022	1			0	42	o.v. broedpaar in Belgie
Oostkapelle	Zld	F87	2025	2	2		0		
De Rips	NB	P26	2024	1	1		0		
De Rips	NB	P28	2024	1	1		0		
Dorst	NB	S42	2025	1	1		0		
Dorst	NB	S42	2025	1	1		0		
Maarheeze	NB	T36	2025	1			0	17	
Oss	NB	J73	**2021**	1			5	45	o.v. Broedpaar Helden
Uden	NB	P55	2025	1		1	0	47	
Uden	NB	P56	2025	1			0	96	dood
Uden	NB	P58	2025	1	1		0		
Valkenswaard	NB	U00	2025	1			0	27	
Vlierden	NB	S49	2025	1	1		0		
Vlierden	NB	S90	2025	1	1		0		
Eys	Li	S07	2025	1			0	71	uit Belgie
Helden	Li	T32	2025	1	1		0		
Helden	Li	T34	2025	1	1		0		
Kronenberg	Li	U60	2025	1	1		0		
Kronenberg	Li	U61	2025	2	2		0		
90				121					